

C. kr. pošti!
Nedostavljene številke je poslati administraciji „Eisenbahner“
Dunaj V. Bräuhausgasse 84.

PROSTA
VODI
POT K
SVOBODI!

ŽELEZNIČAR

GLASILO SLOVENSkih ŽELEZNIŠKIH NASTAVLJENCEV

UREDNIŠTVO
se nahaja v Ljubljani, Šelenburgova ulica 6 I.
UPRAVNIŠTVO
Dunaj V. — Bräuhausgasse 84.

Izhaja vsakega 1. v mesecu.
Ne frankirana pisma se ne sprejemajo.
Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina:
za celo leto 4:40 K
za pol leta 2:20 K
za četrť leta 1:10 K
Posamezna številka 18 vin.

Štev. 7 in 8.

V Ljubljani, 1. aprila 1916.

BOGATELJSKA TISKARNA
V LJUBLJANI

Pisarna železničarskega deželnega tajništva se nahaja odslej: Šelenburgova ulica 6' v Ljubljani.

Več sladkorja.

Kakor je znano našim čitateljem, so uvedene od 19. marca dalje karte za sladkor, na podlagi katerih je določen 1 kg sladkorja za vsako osebo na štiri tedne. Da je ta množina sladkorja za one, ki imajo težko delo, premajhna, tega nam ni treba še posebej dokazovati. Sladkor je zelo redilen, zato se je zadnje čase — ko so dosegla vsa druga tečna jedila neizmerno visoke cene — zelo udomačil v delavskem gospodinjstvu. Upeštevajoč to dejstvo, so izročili zastopniki delavskih organizacij na Kranjskem, sledečo spomenico deželni vladi:

Visoka c. kr. deželna vlada za Kranjsko v Ljubljani.

Podpisani zastopniki delavskih organizacij v Ljubljani, prosijo slavno deželno vlado kranjsko, naj blagovoli izposlovati na pristojnem mestu, da se poviša delavstvu v industrijskih krajih in železničarjem na Kranjskem mesečna množina sladkorja.

Iz različnih krajev Kranjske, kakor iz Ljubljane, z Jesenic, iz Idrije, Zagorja itd. smo dobili poročila naših zaupnikov, da je delavstvo skrajno nezadovoljno s pičlo odmero sladkorja. Delavstvo v rudnikih in tovarnah, na železnicah, kjer je vpeljana tudi nočno delo, jemlje s seboj na delo kavo, da utolaži žejo in glad. Porabi torej veliko večjo množino sladkorja, kakor ljudje drugih strok. Ker je na železnicah in v industrijskih obratih zelo dolg delovni čas, ne more vzdržati delavstvo brez okrepčila. V sedanji druginji in sedanjem pomanjkanju nadomestil je popolnoma izključeno, da bi jemali industrijski delavci in železničarji s seboj kaj drugega, nego kavo. Zato je določena mesečna izmera sladkorja 1 kg vse prenizka. V interesu države je, da ohrani delavstvo svojo delavno silo nezmanjšano. To je pa mogoče le tedaj, če ima dovolj hrane. Saj občuti delavstvo pri svojem napornem delu že itak preskromno odmerjeno dnevno množino kruha prav zelo in delavstvo vsled tega vidno peša. In sedaj naj izgubi še zadnje okrepčilo: kavo s sladkorjem?

Prosimo slavno deželno vlado, da upošteva vse te okoliščine in preskrbi industrijskemu delavstvu in železničarjem vsaj po 2 kg sladkorja na mesec.

V Ljubljani, 18. marca 1916.

Anton Kristan l. r., Josip Kopač l. r., Viktor Zoré l. r., Josip Zupan l. r.

Tekom vojne je važna za nas skrb, vzdržati fizično, ter tako parirati moro, ki lega na dušo ljudstva. Čim ugodnejši bo dostop k vsakdanjim življenjskim potrebščinam, s kojimi bo ohranjena fizična moč ljudstva, tem krepkeje bo ljudstvo in ljudstvo je državno.

Koristno in hvaležno bi torej bilo, ako država revidira odredbo glede sladkorja, osobito za one, koji nimajo in nimajo v nadomestek ne mesnih, ne močnih, ne drugih stvari. Samo ne prepozno!

Evropsko narodno gospodarstvo in vojna.

Nemški finančni minister je ob priliki utemeljevanja novega 10 milijardskega vojnega posojila prav odkritosrežno povedal v državnem zboru, da vodi vojna do splošnega uboštva v Evropi. Seveda je to poudarjal zgolj s finančnega stališča. Dnevni vojni izdatki vseh vojujočih se držav znašajo 320 do 330 milijonov mark. V avgustu so bili dnevni izdatki 300 milijonov, a niso zadostovali. Pa če ostanemo pri teh številkah, potem znašajo mesečni izdatki 8 do 10 milijard mark in skoraj 120 milijard mark na leto. Eno je sigurno, da ne more pridobiti delo v vojujočih se deželah v normalnih časih niti 120 milijard mark, kaj še v vojnem času, kjer je neuporabljen en del proizvodne moči. Če je pa tako, potem je tudi to resnično, da pogoltna vojna več na direktnih izdatkih, kakor morejo pridelati narodi. Oni več porabijo, kakor pridelajo, in najhujše je to, da je ta poraba popolnoma neproduktivna, ker služi edino le razdejanju.

Svota 120 milijard mark na leto se nanaša le na finančno obremenitev vojskujočih se držav. Izgube z gospodarskega stališča so mnogo večje, ker je treba prističi k splošnim izdatkom držav še velikanske svote posrednih in neposrednih izgub. Neposredne izgube premoženja na suhem in na morju, posredne vsled izločitve ljudstva od produkcije in vsled tega neplodnost kapitala, ne da računamo nenadomestljive izgube človeških bitij. Ministru moramo pritrditi, če uvideva v teh neizmernih izgubah nevarnost splošnega uboštva, ki ogroža evropsko kulturo. Navidezno je ta trditev protislovna, ker obenem gledamo neizmerno obogatitev posameznikov vsled vojne. Ali to protislovje je le dodatek k dejstvu uboštva. Ljudstvo v celoti uboža, posamezniki bogate, iz tega pa sledi, da propadajo ljudske množice še v višji meri, kakor dokazujejo izgube. Ker to, kar grabijo vsled vojne uživalci vojnih dobičkov, izhaja vendar le iz dohodkov velike množice delovnega ljudstva. V resnici vpliva vojna v tem zmislu, da kapitalistični proces ni prekinjen in da se v njegove nabiralnike steka kapital v kljub velikih gospodarskih izgub. Ta proces se vrši tudi sedaj, seveda na račun srednjega stanu

in delavcev. Finančni minister je tudi trdil, da uničuje vojna predvsem gospodarsko Anglijo, mnogo bolj kakor Nemčijo. Natančne primere gospodarskih in finančnih razmer raznih dežel se težko delajo, če se vrše tudi pred javnostjo, a sedaj pa le s podvojeno težkočo. Pa vzemimo, da je natančno res, kar pravi gospod Helfferich, da je Anglija mnogo na slabšem kakor Nemčija. Kaj pa sledi iz tega? Finančni minister ni dejal, da mora končati Anglija vsled tega prejšnjo vojno, ker ji manjka zlata. To se pa toliko časa ne izvrši, dokler ostane za posojevalce posojilo dobra kupčija. Težavnejše je vladno stališče, ki mora preskrbovati tudi zaveznikom denar, toliko težavnejši so pogoji za posojila, toliko hujši bo konec za angleško ljudstvo, ki bo moralo vračati izdatke. Ali v Angliji ne vprašuje množice delavnega ljudstva, če hočejo, da se vrši vojna, da se vrši vojna, da se vrši vojna, imperialistov in v njih službi se nahajajoča vlada. Če konstatiramo, da je Anglija v veliki finančni zadregi, sledi logična trditev, da postaja angleško ljudstvo revno.

Jeli to v korist Nemčije? Gotovo ne! Če zaostaja angleški delovni razred v svojih življenjskih potrebah, ker si prisvoja država vedno večji del ljudskih dohodkov in jih v obliki posojilnih obresti razdeli med kapitaliste, potem postane Anglija slabši trg za sprejemanje tujega blaga, kar ne more koristiti Nemčiji. Teorija, da obogati vsled uboštva enega naroda drugi narod, je napačna; ampak ravno nasprotno je resnično. Če tudi je prekinjena vsled vojne kulturna skupnost narodov, vendar še obstoja in je že tako daleč izpopolnjena, da učinkuje gorje enega naroda na drugi narod. Iz trditve nemškega finančnega ministra pa sledi resnica, da je najnujnejši interes množice delavnega ljudstva vseh dežel, da pospeši konec vojne, ki do vaja ljudstvo v splošno uboštvo.

Ker morajo vse države, ki se vojskujejo, uporabljati v strašni višini kredit, slede posledice, ki jih bodo občutili narodi dolga leta. Finančni minister obdeluje to vprašanje s stališča svojega resorja in se mu čisto nič ne čudimo, če poudarja, da mu dela preglavice vojni dolg Nemčije, ki znaša z novim 10 milijardskim posojilom 40 milijard mark. Obresti tega dolga znašajo 2 milijardi mark. Ker je treba ta dolg tudi odplačevati, je potreba najmanj 2 in pol milijard mark na leto. Teh 40 milijard zadošča po izjavi ministra do srede marca prihodnjega leta; če traja vojna dalje, bo treba vsak mesec po 2 milijardi in za obresti še nadaljnih 130 milijonov na leto. Ostanimo pri 2 in pol milijard letnih izdatkov za pokritje obresti in odplačilo vojnega dolga. Če vzamemo 70 milijonov prebivalcev, pride na glavo, izvzemši dojenčke in starčke, 3750 mark, na petglavo družino letno 17850 mark. To bo povsem nova obremenitev poleg dosedanjih bremen. Poleg vseh teh davkov, pride še izdatek za vojne pohabljenice, vdove in sirote.

Ta račun velja za Nemčijo. Enako je po drugih državah. Vojna vodi v siromaštvo Evrope in nalaga narodom za dolga leta še po vojni ogromna bremena. Ne smemo pozabiti, da prihaja Amerika kot vzivalec te vojne na površje, da obogatuje, dočim obožuje Evropa. Težka davčna bremena, ki jih bodo morali nositi evropski narodi, lahko dovedejo do tega, da bo Amerika po vojni še bolj napredovala v kapitalističnem konkurenčnem boju in da postanejo evropski narodi v gospodarskem oziru pravi helotje ameriških milijardarjev. Čim dalje traja vojna, tem večja je nevarnost.

Odpoved definitivnim uslužbencem.

V zadnjem oktobrskem tednu leta 1912 je bila v železniškem ministrstvu konferenca ravnateljstev, ki je trajala tri dni. Časopisje je takrat veselo poročalo, da bo uspeh teh konferenc „ugoden vpliv na osobno gospodarstvo.“ Konferenca je razpravljala v naslednjih predmetih:

- 1) Poostreni pogoji za sprejem, zlasti glede predizobrazbe.
- 2) Razveljavljenje ali pa omejitve odredbe, da imajo pri sprejemu v službo principiarno prednost sinovi uslužbencev.
- 3) Uvede naj se odpoved službenega razmerja v teku prvih petih let po sprejemu v službo.
- 4) Omogoči naj se uradna vpokojitev nesposobnih ali neprimernih uslužbencev.

Ali nastajajo opazke vsled načina vpoklicanja uradnikov v železniško ministrstvo?

Ali je priporočljiva večja izmenjava med ministrskimi uradniki in direktij državnih železnic? Na kakšen način naj se odpravijo zapreke v tej zadevi.

Ali bi bilo dobro, da se uvedejo obligatorične gremialne konference pri direktiji? Ali bi bilo potrebno, da se v določeni presledkih ali po potrebi?

Ali je potrebna razbremenitev direktij in kaj naj se odredi v tej zadevi?

a) Ali je potrebna taka razbremenitev na ta način, da se odstopijo nekateri posli podrejenim mestom?

b) Kakšne opazke nastajajo glede razmerja med direktijami in med izvršilnimi, podrejenimi službenimi mesti?

Odkar je bila ta konferenca, se je uveljavljala oni „ugoden vpliv“ na zadeve osobja prav žalostno:

Delovni red je izbrisal marsikatero prej veljavno boljše razmere; stabilizacijska načela glede čakalne dobe in določitev mest so se poslabšala na škodo uslužbencev v prav veliki meri; čakalna doba do nastanitve se je izdatno podaljšala; pravice, določene v § 40 službenega reda, so se kršile.

Sedaj se je uresničil načrt one ravnateljske konference glede „odpovedi službenega razmerja v teku prvih petih let po sprejemu v službo.“ Sledeči odlok potrjuje to:

C. kr. ravnateljstvo drž. žel. Inomost.
13. februarja 1916.

Št. 225/1 I.

Stabilizacije s 1. januarjem 1916.

C. kr. železniško ministrstvo je odredilo z odlokom z dne 29. decembra 1915, štev. 46946/6 b, da se postavi v sprejemne liste vseh po 29. decembru 1915 intimiranih pomožnih poduradnikov in pomožnih slug sledeča določba:

„Obenem se Vas opozarja na to, da velja Vaše službeno razmerje tudi po statuarični izvrstitvi v teku prvih pet let od časa, ko ste bili imenovani za statuarično izvrščenega uslužbenca, s pridržkom poklica.

Če smatra torej predpostavljena oblast, da je razveljavljenje službenega razmerja v korist važnega službenega interesa, tedaj

odpove lahko uprava državne železnice službo, ne da razloži vzroke odpovedi.

Med tem časom pa veljajo določbe službenega reda, ki določujejo pravice in dolžnosti statuarično umeščenih uslužbencev, v polni in neprikrajšani meri.“

To določbo je treba sprejeti s primernimi izpremembami tudi v dekretih onih, ki so bili sprejeti po 29. decembru 1915 neposredno iz delavskega razmerja v stabilizirane sluge.

Povrnitev pristojbine za podelitev službe in kolekov za pobotnice je izključena, če se odpove služba.

Takšen je torej odlok, iz katerega posnemamo odredbo železniškega ministrstva. Postopanje železniškega ministrstva je dovolj značilno: Med tem, ko drugod olajšujejo težke čase za ljudstvo, pa izbere železniško ministrstvo ravno najhujši čas, da poostri položaj železničarjev. Ta odlok železniškega ministrstva izpreminja definitivno nastavljanje ali stabilizacijo v novo provizorično dobo petih let.

Takoj smo opozorili železniško ministrstvo na posledice takega postopanja. Ta odlok ni nič drugega nego svobodno pismo za preganjanje železničarjev: Predpostavljena oblast bo našla le tedaj povod za razveljavljenje službenega razmerja v interesu službe, kadar se bo hotela znesti nad socijalno demokratsko organiziranimi delavci. Ker doslej še ni mogla ugnati železničarjev, so si izmislili to pot. Da škoduje tako postopanje tudi upravi državne železnice, tega seveda niso pomislili.

V imenu železničarske organizacije je izročil državni poslanec sodrug Tomschik železniškemu ministru sledečo vlogo:

Ekselencija! Od delavcev in začasnih uslužbencev različnih ravnateljstev c. kr. državnih železnic sem dobil poročilo, ki razburja vse začasno nastavljeno osobje, da morajo podpisati pred nameščenjem oziroma stabilizacijo reverz s sledečo vsebino:

„Podpisani izjavlja, da soglašja s stabilizacijo za strokovnjaka s pridržkom, da velja službeno razmerje tudi po statuarični uvrstitvi v teku prvih petih let od dneva imenovanja za strokovnjaka le do preklica.“

Ta revers morajo podpisati vsi nanovo nastavljeni delavci in začasni uslužbenci z uradniki vred. Ta revers ogroža eno najvažnejših pravic uslužbencev, namreč zagotovilo njihove eksistence, ki je za nadaljnjih pet let negotova in izročena samovolji in razpoloženju predstojnikov, zlasti pa preganjanju zaradi prepričanja. Izročitev reverza izhaja po nalogu c. kr. železniškega ministrstva in usojam si izročiti v prilogi takšen odlok c. kr. državno-železniške direktije Inomost. Podpis reverza spravlja vsakega delavca, ki upa po dolgih letih začasnega službovanja na zagotovljeno eksistenco z definitivnim imenovanjem, v prisilni položaj; le ta sila ga žene, da podpiše revers, ker noče ogroziti zaželjenega cilja. Če bi pa vedel takoj ob vstopu v železniško službo, da doseže definitivno nameščenje s tako težavo, tedaj bi ne hrepenel po tem cilju, kajti z nastavitvijo ali stabilizacijo je popolnoma podrejen službenemu redu, ki mu prinaša le velike težkoče in pomenja zanj breme. Službeni red osvaja uslužbenca kot človeka glede službenih dolžnosti in dela popolnoma, celo njegove družinske zasebne razmere so omejene in ne sme nastopati po svoji volji n. pr. glede postranskega zaslужka, če mu ne dovoli tega predpostavljena oblast. Tudi uslužbenec v času nemirnosti ni gospod svojega časa, ki bi ga lahko izrabil po svojem znanju in svoji potrebi za različne namene in bi ga moral celo izrabiti v gotovih dobah sile, kajti § 135 službenega reda določuje, da ga vpokličejo lahko vsak čas v aktivno službovanje in dolžnost ga veže, da se odzove vpoklicu. Če pa želi uslužbenec izstopiti prostovoljno iz službe c. kr. državno-železniške uprave, tedaj je zopet v strahu, da mu lahko

škodujejo različne razlage tozadevnih določb, ker smatrajo izgubo avstrijskega državljanstva enakovredno s prostovoljnim izstopom. (§ 136 službenega reda).

Vsled vseh teh okoliščin bo ostajal delavec vnaprej rajši v mezdnem razmerju, ker potem ni vezan na službeni red in mu tudi ni treba prisegati in ne se zaobljubiti, torej ni vezan za ves čas svojega življenja, ostane svoboden mož in lahko urejuje in izpreminja svoje delovno razmerje po svoji volji.

Opozoriti moramo pa tudi na to, da ima določba reverza tudi ost proti upravi državnih železnic sami, ker bo izgubila s tem mnogo izvršnih moči, ki seveda nimajo poželenja izročati se določbam, po katerih je omogočeno malenkostno maščevanje in preganjanje zaradi prepričanja. V interesu železniškega prometa in varnosti je, da opravljajo službo zmožne sile. Ta revers res ne vabi v železniško službo in železnica postane vsled tega lahko zbirališče nestanovitnih elementov in natančno poznavanje službenih dolžnosti, njihovo vestno izpolnjevanje, ljubezen do službe in službena gorečnost, vztrajanje v disciplini, spoštovanje avtoritete — vse to bo polagoma izginjalo. Domnovam, da vsega tega niso dovolj premislili na merodajnem mestu, ker drugače bi ne segali po takem sredstvu.

Ta reverz je pa še tem okrutnejši, ker so postali pogoji za nastavljanje tako težki (6 do 15 let). Začasna doba službovanja bo trajala potemtakem 11 do 20 let, ker razširja reverz čas provizoriju za pet let. Zato zadeva ta odlok skupno delavstvo na železnici, torej vse one, ki so vstopili z namenom definitivnega nastavljanja, to se pravi, da so si izvolili železniško službo kot poklic. Od prvega dneva vstopa so se ozirali na pravice in dolžnosti službenega reda, ker so vendar želeli, da jo nekoč priznajo v polnem obsegu. Da so si bili tudi v vrsti pravic, to jim zagotavlja § 4 službenega reda, ki pravi:

„Sedajni službeni red se izpremeni lahko le, če se ne skrčijo v njem določene pravice.“ To določbo so smatrali za neomajno gotovost, še bolj, ker so videli, da bodo uživali te pravice po končani začasni dobi, ki traja 6 do 15 let.

Pri tem reverzu, ki zadene železničarje ravno v njihovih pravicah, sta se popolnoma prezrli instituciji centralne personalne komisije in delavskega centralnega odbora!

Vljudo prosim zato Vašo ekselencijo, da premotri kar najbolj natančno in vestno to zadevo, ki pomenja za železničarje najtežje oškodovanje, ker izpreminja njihove nedotakljive pravice. Prosim Vašo ekselencijo kar najvljudneje, a tudi kar najbolj odločno, da popolnoma prekličete to odredbo, ker ta odredba izziva med železničarji zelo globoko razburjenje. Vznemirjeni so že itak vsled vednih poslabšanj in sedaj se boje še za svoj obstoj. Kajti kršitev pravic, ki so trajno zasidrane v službenem redu in ki jih smatrajo za neomajano pogodbo, bi ne prenesli, še celo ne v sedanjih težkih časih.

Končno prosim Vašo ekselencijo po naročilih organizacije da dobim sporočilo o načinu rešitve te zadeve.

Žensko delo na avstrijskih železnicah.

Vsled vojne se je pomnožilo na vseh poljih v obilni meri žensko delo in tudi v povsem nova torišča so prodrle ženske delovne sile. Nevarnosti in slabe strani, ki so združene s pomnoženim ženskim delom, tvorijo za bodočnost težak problem, prisiljajoč po vojni k resnemu razmišljanju in energičnemu delu. Med vojno pa je naloga socialne politike, da omogoči ženam povsod in pri vsakem delu največjo enakopravnost z moškimi tovariši, da odstrani neposredne nevarnosti, združene z ženskim delom. Z ozirom na žensko delo na železnicah je podal sodrug Tomschik v imenu organizacije železniškemu ministru nastopno vlogo:

Ekselencija! C. kr. ministrstvo je odredilo z odlokom z dne 14. junija l. l. št. 21400/6, da naj se vporabijo v najobilnejši meri ženske delovne moči v obratih in na progah c. kr. drž. žel. in sicer pri gradbenem in pri progovzdrževalnem delu, pri vlakopospeševalni službi, pri delu v delavnicah, pri prometu in postajni službi, če le zadošča telesna sposobnost žen, da nadomeščajo moške, odposlane v vojno ozemlje. Priznavamo, da je narekovala to odredbo le sila. Žal mi pa ni znano, kakšne odredbe je izdalo c. kr. železn. ministrstvo glede plačevanja teh ženskih delovnih moči. Nasprotno pa so poročila, ki sem jih dobil glede mezd ženskih delovnih moči pri c. kr. drž. žel., bodisi da gre za delavke, nastavljenе že več let ali za delavke, ki so vzprejete nanovo, malo razveseljiva; kajti mezde so tako nizke, da ne morejo izhajati delavke z njimi v sedanjih, neznošno dragih časih. Naravnost presenečen je človek, če izve, da so dosegle doklade s 30 do 40 službenimi leti dnino po K 2'10, kakor je to v kamnolomu v Blanskem. Tako imajo n. pr. snažilke po dunajskih železniških prometnih prostorih dnino po K 1'60 do 1'70; snažilke voz na Dunaju I. dnino po K 2'40. Konstatiram, da niso dosegle delavke c. kr. drž. žel. prav nikjer krajevne temeljne mezde.

Žal, da je prezrla uprava delavke tudi pri konjunkturni in mezdni dokladi. Po največ krajih niso dobile nič. Medtem ko so dobili delavci na Dunaju po 30 vin. mezdne doklade, so dobile nekatere delavke le po 10 vin., malo število tudi po 20 vin.; v Lincu so dobile po 10 v.

Določbe za napredovanje mezdnega reda v § 5, točka 3, ne veljajo za delavke, čeprav izpričujejo službena leta marsikaterih delavke, da se jih smatra lahko po vsej pravici za „stalne“ delavke. Tako praktično ne uživajo te delavke pravico mezdnega napredovanja, čeprav je urejeno to napredovanje v mezd-nem redu!

Z nastavljenjem delavk v železniško službo se razkriva nevzdržljiv sistem mezd-nega in napredovalnega vprašanja. Nekatera ravnateljstva dvomijo, ali naj določijo dnino ali urnino. Še celo ravnateljstvo na Dunaju se ni povzpelo višje nego do dnine po K 2'60 (splošno) z odlokom z dne 25. junija 1915. Nikjer še ni določeno, da naj dobivajo žene če opravljajo kvalificirano delo, tudi one doklade, ki so določene za kvalificirano delo moških delavcev. Žene, katerih delo se potrebuje nujno pri sedanjem pomanjkanju moških sil, se izrabljajo pač intenzivno, ali njihove mezdne oblike so zmedene. Ravno v sedanjih časih občutijo to delavke zelo težko.

Prav tako je tudi z delovnim časom. Dobo delovnega časa urejuje zakon z dne 21. februarja 1911, ki prepoveduje nočno delo od 10. zvečer dalje. Tako je napravila južna železnica snažilkam voz na Dunaju 24/24 urni službeni turnus, kar pa zakon odločno prepoveduje.

Vašo ekselencijo prosim zato vljudno, da natančno premotri to zadevo in naj izda odlok, da naj dobivajo delavke c. kr. drž. žel. vsaj krajevno temeljno mezdo; dalje da napredujejo stalne in nestalne delavke po § 5, točka 3 mezdnega reda, da so deležne delavke glede mezdnih doklad enakih ugodnosti kakor delavci in da dobivajo delavke, opravljajoče kvalificirano delo, enake doklade, oziroma povišano temeljno mezdo kakor kvalificirani moški delavci. Tudi glede delovnega časa naj se izda primerna odredba drž. žel. in zasebnim železnicam, ki soglašajo z zakonitimi določbami.

Končno prosim Vašo ekselencijo, da me obvesti ugodno o rešitvi te zadeve.

Vsakdanji kruh.

Živimo v dobi splošne skrbi: skrb za vsakdanji kruh. Vsled zmanjšane dnevne množine moke in kruha je posebno delavstvo težko prizadeto. V mirnih časih smo dobivali žito izključno iz Ogrskega. Od početka leta

je pa, kakor vse kaže, izvoz od tam popolnoma izostal. Ogrska ministrska posvetovanja pa ne povedo, če dobimo še kaj od njih ali nič. — Preteklo leto je nadomestovala fino moko vsaj ječmenova, krompirjeva in koruzna, danes ne več. Ječmen je „pozoban“ ali industrijsko porabljen, krompirjeve in koruzne moke pa ni dobiti, ali pa kvečjemu po visokih cenah.

Slučajne prometne težkoče so neizogibne, to je, osobito v sedanjih časih, vendar pa izgovor sam ne bo lukenj zamašil. Preskrbovalni zavodi so za preskrbovati, ne pa za povod dolgotrajnih posvetovanj in zamud. Sedaj dovoljena izmera kruha in moke je v resnici nezadostna. Delavstvo živi zjutraj in zvečer zgolj ob kavi, kar pa vpliva skrajno slabo na njegovo fizično moč. Če se pa dovoli delavstvu in sploh revnejšim slojem večja poraba koruzne moke, brez ozira na dose-danje izmero pšenične moke, bi bilo s tem veliko pomagano: delavstvo bi imelo zjutraj in zvečer poleg kave še tečno in izdatno jed, namreč koruzne žgance.

Da so pomaga delavstvu v tem oziru, so se obrnile delavske organizacije v Ljubljani po svojih zastopnikih na mestni magistrat ljubljanski s sledečo prošnjo:

Slavni mestni magistrat

v Ljubljani.

Podpisani zastopniki delavskih organizacij prosijo slavni mestni magistrat, da posreduje nastopni zadevi:

Vsled zmanjšane dnevne množine kruha in moke je delavstvo težko zadeto in njegova odporna sila postaja vedno manjša, ker nima dovolj tečne hrane. Zato bi bilo umestno in koristno, da se dovoli delavstvu in sploh revnim slojem večja poraba koruzne moke. In sicer naj bi se dajala koruzna moka brez krušnih kart in kart za moko, seveda za za vsakega posameznika primerno količino za določen čas. Če bi pa bilo to neizvedljivo, naj se dovoli delavstvu in revnim slojem kupovanje koruzne moke le na krušne karte, tako da ostanejo odrezki za moko izključno le za nakup pšenične moke.

Sedaj dovoljena izmera moke in kruha je tako neznantna, da živi delavstvo zjutraj in zvečer zgolj ob kavi, kar vpliva skrajno slabo na njegovo delovno moč. Če se pa dovoli večja izmera koruzne moke, ne da bi bila zato skržena dosedanja množina pšenične moke, potem bi imelo delavstvo in revni sloji tudi zjutraj in zvečer poleg kave še tečno in izdatno jed, namreč koruzne žgance.

Slavni mestni magistrat blagovoli izposlovati na pristojnem mestu ugoditev naše prošnje, ker je to v največjem interesu ljud-skega zdravja.

V Ljubljani, 22. marca 1916.

Anton Kristan l. r., Josip Kopač l. r.,

Viktor Zore l. r., Josip Zupan l. r.

Prošnja se je poslala na ljubljanski magistrat, da kot prva inštanca posreduje na pristojnem mestu v tej zadevi.

Po drugih krajih n. pr. na Dunaju ni ni nič boljše glede prehrane delavstva. Pri delavskem konsumnem društvu je udeleženih okrog 350.000 ljudi, in vsa ta množica že več tednov ne dobi dovolj potrebne moke. Vzrok je namreč ta, ker poljskih pridelkov in moke je odločno nezadostno, občinstvo pri svojih dobaviteljih ne pride niti do količin, ki mu pristojajo. Oddaja moke ne zadostuje potrebam konsumnih društev in krušnih pekarn, ki je imajo dobiti pri Vojnem žitno-prometnem zavodu, in to že od začetka januarja, a zadnje čase je njih racija skržena do neznočnosti. Pekarne so izdelke skržile za cel četrt dosedanje pridelave, delavska konsumna društva pa pretečni teden nimajo sploh nikakih zalog moke več.

Sodrugar dr. Renner in Eldersch sta bila glede tega pri šefu Vojno-žitno-prometnega zavoda, da mu obrazložita neznošno stališče, ki ga posebno občutijo delavski sloji, koji do boljših hranil zbog svojih gmotno pičlih

sredstev nikakor ne morejo in so torej direktno prisiljeni na močnate izdelke. Zahtevala sta od pomoč, ki pa ni imela družega uspeha, kakor: da se bo o pritožbi obravnavalo! Tak izgovor pa zadevo le zavleče, a stališče samo poslabša. Dejstvo je, da ni bilo na tisoče krušnih znamk vkoristenih, a tudi želodec ni dobil tega, kar mu najmanj pripada! Poraba močnatih snovi je že itak premajhno odmerjena, če pa še te ni, je le dokaz, da vladna odredba tozadevno niti svojim odredbam ne odgovarja.

Za nas je to važno v toliko, da vidimo, kam pripelje nespretnost preskrbovalnih uradov. Če se kaj takega primeri Dunajčanom, ki so takorekoč v središču države, torej vsestransko enako oddaljeni od ogrožajočih vojnih težkoč in zaprek, v koliko bolj smo jim izpostavljeni mi, na etapnem ozemlju. Zato pazimo, da tudi naši aprovizijski odbori — ne zadremajo.

Vravnava službenega razmerja med delojemalci in delodajalci v vojni.

Cesarska naredba v „Wiener Zeitung“ z dne 4. marca ima namen, da varuje brezposelnosti delojemalce, ki so vsled vpoklica v vojaško službo zapustili svoje službeno mesto in jim zasiguriti ob povratku prejšnje službeno mesto. Ta naredba ima veljavo samo za one delojemalce, ki so bili 25. julija 1914 že en mesec v službi pri dotičnem podjetniku. Službeno razmerje se ne more razveljaviti za časa vojaškega službovanja in delodajalec ne sme med tem časom odsloviti delojemalca. S tem se prisili delavca, da po končani vojaški službi, v teku 14 dni zopet nastopi prejšnje službeno mesto. Če se pa delavec ne ravna po teh predpisih, se službeno razmerje sicer pretrga, ali delavca se lahko obsodi, da povrne gospodarju eventuelno, zaradi tega nastalo škodo. Če je delavec vsled vojne izgubil delovno zmožnost, mu mora izplačati delodajalec tedensko plačo. Ta cesarska naredba urejuje za čas pogojene dobe tudi vračunanje službovanja pri vojaštvu, v službeno dobo in sicer pri vseh onih podjetjih, v katerih obstoji pogodbeno določena doba v višji plačilni razred. Izvzeta so ona podjetja, ki so morala vsled vojnih dogodkov ustaviti delo, ali pa isto reducirati. Cesarska naredba se ne dotika onih pogodb, ki so bile še pred 1. januarjem 1916 razveljavljene. Za razveljavljene se smatrajo le one pogodbe, si so bile obojestransko razveljavljene in sta dobili obe stranki razveljavno izjavo in to le tedaj, če je odpovedni rok potekel pred 1. januarjem 1916.

Dopisi.

Nabrežina. Mišljenje nakaterih tukajšnjih železničarjev je res čudno. Član organizacije je, pa nima pojma, ali pa noče vedeti, kaj pomeni organizacija. Pri vsaki priliki povdarja, da je organiziran železničar in da to tudi ostane. Ko pa je treba plačati članski prispevek, pa se izgovarja na vse načine in je že v dvomu ali bi plačal ali ne. Vsakemu organiziranemu železničarju je dobro znano, koliko koristi je že imel od svoje organizacije, posebno zadnji čas. Obžalovanja je vreden tisti, ki tega ne uvidi, in pa tisti, ki misli, če je član, da bo izkoriščal društvo, ker marsikdo je le zaradi tega pri društvu. Dalje so tudi taki, ki mislijo, da v tem času ne more društvo ničesar dobrega doseči njim v prilog. S tem dajejo drugim povod, da izgube veselje do društva. Tako ne sme več dalje! Skupnost v organizaciji je edina pot do cilja. Naša stranka je socialdemokratska stranka, in kot taka je mednarodna. Ona pobija in obsoja vsako omejitve svobodne besede; ona zahteva, da se zakonito zagotovi delavcu potrebno življenje in se bojuje, da pridobi delavstvu v javnem življenju kar največ vpliva. Meščanske stranke so že itak proglasile so-

cialno demokratično stranko za mrtvo, ker je slučajno vzbudila vojna neka nasprotstva, katera pa so se že poravnala. Da so se pojavila tudi med posameznimi socialno demokratičnimi strankami nespornost, je to le vpliv svetovne vojne. Ne pustimo meščanskim strankam tega veselja, ampak še bolj se strnimo in delajmo z vsemi močmi za svojo organizacijo, ker v skupnosti je moč!

Raznoterosti.

Enotna organizacija švicarskih železničarjev. 26. januarja 1916 zborujoči shod železničarjev v Oltenu je sprejel sledečo resolucijo: Shod se izreka načelno za reorganizacijo v zmislu enotnosti in si nalaga dolžnost, da povsod propagira enotnost zveze. Smatra enotno organizacijo na podlagi modernega delavskega gibanja za edino sredstvo, da uspešno zastopa v bodočnosti interese železničarjev.

Odškodnina za čezurno delo na švicarskih zveznih železnicah. Na glavnem kolodvoru v Curihu so morali opravljati lansko leto železničarji mnogo čezurnega dela. Čezurno delo so morali opravljati zastopniki. Prosili so na to, naj jim dovoli uprava za vsako uro čezurnega dela po 1 frank. Nato so dobili odgovor, da jim tega uprava ne more dovoliti, pač pa jim dovoli za nočno službo — malec, skodelico mleka in kos kruha! Zadovoljni pač niso bili s tako odškodnino.

Vojni dobički. Vojno leto alpske montanske družbe. Računski zaključek alpske montanske družbe izkazuje čistega dobička 19,385.385 kron, napram dobičku v prejšnjem letu 8,810.317 kron. Upravni odbor predlaga na obnem zboru, ki se vrši dne 4. aprila, da se izplača 21% dividenda, to je 42 kron, 11% ali 22 K proti lanskemu letu; ostanek v znesku 3,534.117 K, se vknjiži na bodoči račun.

Avstrijska rudarska in plavžarska družba. Na seji upravnega sveta rudarske in plavžarske družbe na Dunaju, se je dne 6. marca t. l. razpravljalo o bilancu, ki izkazuje 9,226.127 kron čistega dobička. 17. aprila t. l. se vrši družbeni občni zbor, kjer se bo predlagalo, da se izplača dividenda 72 K; 18% za akcijo, proti 50 K = 12 1/2% v lanskem letu.

Splošna ogrska kreditna banka v Budimpešti razglasa po odbitku izrednega izdatka en milijon kron za vojne invalide nasledno bilanco: Čisti dobiček znaša 14,889.285 kron. Ravnateljstvo predlaga, da porazdeli 45 kron dividende za posamezno akcijo.

Konferenca železničarjev v Nemčiji. 2. januarja 1916 so zborovali v Berlinu zastopniki organiziranih železničarjev, ki so organizirani v zvezi transportnih delavcev. Ker nemški železničarji nimajo koalicijske (združevalne) pravice, so zahtevali na zborovanju, da dobe to pravico.

Za oproščence od vojaške službe bo posebno prebiranje v Avstriji. K temu naboru morajo vsi občinski odborniki, uradniki tudi mest z lastnim statutom. Spričo položaja hoče omejiti brambno ministrstvo število oproščencev do najnižje meje. Eventualni oprostilni predlogi ali prošnje se morajo takoj vložiti.

Kolkovanje prošelj za oprostitev od vojaške ali črnovojniške službe. Čl. kr. finančno ministrstvo je odredilo, da morajo biti prošnje za oprostitev od vojaške ali črnovojniške službe kolkovane z 1 K na vsako polo, priloge pa s 30 vin. Nekolkovane prošnje se ne rešujejo, ali pa kratkim potom vračajo strankam.

Tatvine na železnicah. Pred dnevi so objavili ljubljanski dnevnik, da so zaprli v Ljubljani pet železničarjev, ker so osumljeni, da so kradli na kolodvoru blago. Tudi iz drugih krajev, kakor s Pragerskem, z Dunaja itd. poročajo o enakih primerih. Ne bomo zagovarjali tatvine. Ali zdi se nam, da bi bilo vredno preiskati vzroke, zakaj so si prisvajali ti železničarji tuje blago. Če je človek vsak dan sit in nima skrbi za jutrišnji dan, potem je kaj lahko obsojati tatvino. Ali kako je pri srcu delavcu, ki zasluži po tri ali štiri krone na dan in mora s tem preskrbljevati veliko družino. Nič čudnega ni, da pride tak delavec na napačno pot. Ko bi zaslužek železničarjev naraščal sorazmerno z draginjo, bi gotovo ne bilo nikakršnih tatvin.

Društveni vestnik.

V torek 4. aprila t. l. ob 7. uri zvečer se vrši na Rakeku letošnji redni občni zbor ondotne krajevne skupine „Splošnega pravovarstvenega in strokovnega društva za Avstrijo“. Dnevni red: 1. Poročila: a) predsednika, b) blagajnika, c) kontrole. 2. Volitev novega odbora. 3. Raznoterosti.

V torek 11. aprila t. l. ob 6. uri zvečer se vrši v Borovnici v gostilni pri Drašlerju občni zbor ondotne krajevne skupine „Splošnega pravovarstvenega društva za Avstrijo“. Dnevni red: 1. Poročila: a) predsednika, b) blagajnika, c) kontrole. 2. Volitev novega odbora. 3. Raznoterosti.

Nabrežina. Občni zbor krajevne skupine pravovarstvenega in strokovnega društva železničarjev v Nabrežini se vrši dne 1. aprila t. l. ob pol 5. uri pop. v železničarski hiši. Dolžnost vsakega organiziranega železničarja je, da se gotovo udeleži obnega zboru. Vabljeni pa so tudi tisti, ki še niso organizirani, da slišijo besedo o delu naše organizacije, morda uvidijo prepotrebno in stopijo v naš krog, kajti naša organizacija je danes življenjska potreba. Dnevni red je zelo važen, posebno točka o draginjski dokladi. Agitirajte za polno udeležbo!

Iz organizacije.

Volitve v zavarovalnico proti nezgodam so razpisane za tržaški ravnateljjski okraj na dan 15. aprila t. l. Kandidata za ta okraj sta: Andrej Tschofenik, nadsprevodnik, Trst, Sv. Andrej; namesnik pa Kovač Jaka, sprevodnik, Ljubljana, državna železnica. Listke za prilepiti imena kandidatov se lahko naroči pri tajništvu železničarske organizacije: Ljubljana, Šelenburgova ulica 6. — Na delo sodrugi in zmaga mora biti naša.

V ponedeljek 10. aprila t. l. sklicuje krajevna skupina „Splošnega prav. in strokovnega društva Ljubljana I.“ občni zbor s sledečim dnevnim redom: 1. Poročila: a) predsednika, b) blagajnika, c) kontrole. 2. Volitev novega odbora. 3. Raznoterosti. Kraj: Hotel pri južnem kolodvoru v Ljubljani. Začetek ob 8. uri zvečer.

Vsebinska št. 3. in 4. z dne 1. februarja 1916.

Članki: Vpeljava podpornega sklada (Sodrug in sodružice). — Pozor vodstva krajevnih skupin! — Vprašanje o cenah moke. — Amerika se smeje.

Dopisi: Nabrežina 2. — Trst in Zidan most. Iz uradnih listov: Rezultat volitev v osobno komisijo juž. železnice.

Raznoterosti: Provizijski sklad juž. železnice. — Kolektivna za tožbe pri razžaljenju časti. — Velikanski proces proti voditeljem strokovnih organizacij. — Roparji v okolici Reke. — Podporni sklad zaostalim svojcem. — Poročila administracije. — Poročila centrale.

Vsebinska št. 5. in 6. z dne 1. marca 1916.

Članki: Skrb za socialno demokracijo. — Za gospodarsko vojno oskrbo železničarjev. — Stanovska preskrba za ranjene železničarje v vojni. — Nove odredbe glede preskrbine za žene vojakov. — Konferenca delavniških delavcev c. kr. drž. železnice.

Iz pred sodišča: Sprevodnikova odgovornost.

Dopisi: Zidan most (občni zbor). Raznoterosti: Umrle je Max Kandolini. — Mesto venca na grob. — Draginjska doklada na južni železnici. — Železniška nesreča v Nabrežini. — Nabrežina (poročila seje). — Zahvala.

Iz organizacije: Volitev v stanovsko zavarovalnico proti nezgodam.

Poročila administracije in podporni sklad (centrala).

Izdajatelj in odgovorni urednik Josip Kopač. Tiska „Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani.

**Adalbert
Kassig**

Ljubljana,
Židovska ulica.

Zavod za uniformo, krznar in izdelovatelj čepice priporoča svojo veliko zalogo vsakovrstnih uniformskih predmetov za železničarje, kakor: čepice, gumbe, rosete, žnore, piščalke i. t. d. Čepice zimске in letne za strojevodje, kurjače itd. v raznih oblikah po najnižji ceni. Postrežba točna.

Najboljši nakup vsakovrstnega modernega in trpežnega obuvala je v zalogi lastne tovarne **Peter Kozina & Ko.** Ljubljana na Bregu št. 20 (Cojzova hiša).

Garantirana kakovost

Kavarna „Unione“

TRST

Ulica Caserma in ulica Torre Bianca.

Napitnina je odpravljena.

Velika zbirka političnih in leposlovnih revij in časnikov v vseh jezikih.

GORČEVA

KOLEŠA PRIZNANO NAJ:
BOLJŠA SEDANJOSTI X

A. GOREC

LJUBLJANA MARIJE TERE:
ZIJE CESTA ŠT. 14 NOVI SVET
NASPROTI KOLIZEJA ZAH:
TEVAJTE PRVI SLOV. CENIK
BREZPLAČNO